

Gjennomføring av rollespillet «Oljespillet i Uteria»

- Organisering: Seks grupper på 3-5 elever.
- Gruppene sitter rundt hver sine bord i klasserommet. Du trenger en talerstol / ståplass til oppgave 1, et møtebord for inntil 4 personer til oppgave 2 og et panel med seks sitteplasser til del 3.
- Anbefalt tidsbruk: 2 timer (120 minutter) i ungdomsskolen, ca 3 timer i videregående skole (med mer tid til forberedelse, kildesøk og diskusjon). Rollespillet kan med fordel gjennomføres i sammenheng, kun avbrutt av korte pauser.
- Alt elevene trenger er samlet i en utskriftsvennlig pdf-fil. Denne inneholder hele manuset, som skal deles ut til de seks elevgruppene i fire omganger. Innledningen er det elevene skal lese før de starter rollespillet, denne finnes som egen pdf-fil slik at elevene kan lese dette arket som forberedelse.
- Parallelt med utdelingen av papir følger du punktene i «Detaljer og tips til gjennomføring av rollespillet» (se neste side), der du blant annet finner manus til innledninger du kan bruke i de ulike fasene.

Gruppene:

1. Myndigheter i det rike landet **Innrike**
2. Myndighetene i det fattige, udemokratiske landet **Uteria**
3. Ledelsen i det store oljeselskapet **Rikoil**, med hovedkontor i Innrike
4. Innbyggerne i **Innrike**
5. Opposisjonen i **Uteria**, blant annet journalister i **Uteria Post** og fagforeningsledere
6. Klimaforskere i organisasjonen **Klimaklubben**.

Hovedtrekkene i rollespillet:

Aktivitet	Tid u-sk	Tid vg sk
1. Bakteppe for rollespillet, presentasjon av de ulike aktørene (kan gis som lekse)	10 min.	10 min.
2. Rollefordeling og utdeling av første oppgave (presentasjon). Forberedelsestid	10 min.	20 min.
3. Fremføring av første oppgave (kort)	10 min.	20 min.
4. Utdeling av andre oppgave (møte) og forberedelsestid	10 min.	30 min.
5. Fremføring av andre oppgave. Tre ulike møter finner sted: 1. Myndighetene i Uteria møter oljeselskapet Rikoil 2. Myndighetene i Innrike møter opposisjonen i Uteria 3. Klimaforskerne møter innbyggerne i Innrike	15 min.	20 min.
6. Situasjonen tilspisser seg. Lærer presenterer endringer	5 min.	5 min.
7. Utdeling av tredje og siste oppgave, som er å forberede seg til en paneldebatt med «ubehagelige spørsmål». Forberedelsestid	10 min.	20 min.
8. Paneldebatt	20 min.	30 min.
9. Oppsummering	10 min.	10 min.
Sum minimumstid:	100 til 120 min.	Ca 3 timer

Detaljer og tips til gjennomføring av rollespillet

Det er flere viktige mål med rollespillet:

- Elevene skal få trene på å fremføre argumenter muntlig
- Elevene skal lytte til andres argumenter og komme opp med motargumenter til inntekt for sitt syn
- Elevene skal få se konsekvensene av sine handlinger

Det siste målet betyr at læreren må følge godt med, og bruke sitater og argumenter fra elevene til konfrontasjon og videre utspørring. Spesielt i paneldebatten på slutten. Men pass på så du ikke presser elevene for hardt. Helt til slutt skal du gi tilbakemelding til gruppene på om de har nådd målene sine. Denne «vurderingen» baserer seg på din subjektive oppfatning av hvordan gruppene har klart seg i de ulike presentasjonene.

Forberedelser

Skriv ut hele manuset til rollespillet. Fargeutskrift kan være en fordel, det er noen flagg og logoer som ser best ut med farge. Velg enkeltsidig utskrift uten stift. Vurder om du vil dele ut to sett med ark til hver gruppe for at de lettere skal få lest oppgavene og tekstene, da bør du velge usortert utskrift (side 1, 1, 2, 2 osv).

Elevene plasseres i seks grupper.

Bakteppe for rollespillet, presentasjon av de ulike aktørene

Del ut det første arket, «Oljespillet i Uteria» og les teksten.

Innrike er et rikt, vestlig, industrialisert land (i-land). Det er et demokrati, med frie valg, ytringsfrihet og høy levestandard. Landet har en betydelig oljeindustri som driver oljeproduksjon både innenlands og utenlands. Mange av innbyggerne jobber i oljebransjen, og befolkningen ønsker ikke å redusere sin levestandard og miste «luksus» de har i dag.

Uteria er et fattig utviklingsland (u-land). I Uteria er det ikke frie valg, presidenten har tatt makten etter et militærkupp og styrer landet med hard hånd. Opprørspolitiet sørger for at det ikke forekommer demonstrasjoner i gatene, og det hemmelige politiet overvåker journalister, redaktører, bloggere, fagforeningsledere og andre som prøver å forbedre situasjonen for innbyggerne i landet.

Rikoil er et internasjonalt oljeselskap som har hovedkontor i Innrike. De har vokst seg store, og produserer olje i mange land i verden. Rikoil er opptatt av trygge arbeidsplasser, langsiktige kontrakter og best mulig overskudd. Lederne har bonusavtaler som sikrer dem ekstra lønn dersom selskapet får gode resultater. Eierne ønsker å ta ut utbytte både på kort og lang sikt (hvert år), så styret krever resultater av investeringer allerede første året de starter opp i et nytt land.

Uteria Post er den største opposisjonelle avisen i Uteria. Den har vært kritisk til den sittende presidenten, og krever demokratiske valg og bedring av innbyggernes rettigheter. Avisen er spesielt opptatt av å fordele ressursene bedre, hindre korrupsjon og stoppe brudd på sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet.

Klimaforskerne i **Klimaklubben** blir stadig mer sikre på at menneskelig aktivitet påvirker klimaet, og at utslipp av CO₂ fører til endringer i naturen. Issmelting, havstigning, tørke, flom og andre naturkatastrofer er noen av konsekvensene. Men hvordan skal de få myndigheter, næringsliv og privatpersoner til å gjøre bærekraftige valg?

Stopp opp og spør om det var noen ord elevene ikke forsto.

Rollefordeling og utdeling av første oppgave.

Del ut arkene merket «Del 1» til de ulike gruppene. Gruppene får to eller flere ark hver. Les avisoppslaget «Stort oljefunn i Uteria» høyt.

Stort oljefunn i Uteria

- Dette betyr mye for oss, sier presidenten.

I går ble det bekreftet fra myndighetene at det er gjort et stort oljefunn utenfor kysten. Presidenten vil holde en tv-tale i dag, og fortelle om hvilke konsekvenser dette vil få for landet vårt. Funnet har vakt internasjonal oppsikt, men kritikerne er redd dette ikke vil komme hele befolkningen til gode.

Gruppene får utlevert hver sin tekstkilde som de skal bruke som forberedelse / inspirasjon til sin første fremføring. Elevene kan også finne egne kilder på nett underveis, vurder hvor lang tid det tar.

Gruppene har fått ulike mål med spillet, disse må du følge med på om de når / jobber mot i de ulike oppgavene:

1. *Myndighetene i Innrike: Å gjøre innbyggerne fornøyde slik at dere blir gjenvalgt ved det kommende valget.*
2. *Myndighetene i Uteria: Å beholde makten i Uteria og bygge opp størst mulig personlig formue.*
3. *Ledelsen i Rikoil: Å øke inntektene slik at selskapets eiere fremdeles er fornøyde.*
4. *Innbyggere i Innrike: At innbyggerne i landet skal få det bedre.*
5. *Opposisjonen i Uteria: Å forbedre levekårene til innbyggerne i Uteria, spesielt med tanke på fattigdom og menneskerettigheter.*
6. *Klimaforskere: Å få flere privatpersoner, bedrifter og spesielt myndigheter til å ta hensyn til klimaet i valg de tar.*

Fremføring av første oppgave

En elev fra hver gruppe presenterer kort på talerstol fremst i klasserommet. Læreren kan gjerne binde dette sammen som en nyhetssending på TV. Bruk gjerne denne rekkefølgen og disse innledningene:

1. **Myndighetene i Uteria:** Nå fortsetter TV-kvelden med en direkteoverføring av presidenten i Uteria sin tale om oljefunnet. Vi setter over til presidentpalasset.
2. **Opposisjonen i Uteria:** Men ikke alle er like optimistiske. Avisen «Uteria Post» hadde i dag en lederartikkel der de presenterer en rekke krav til myndighetene i Uteria.
3. **Myndighetene i Innrike:** I Stortinget i dag fikk vi høre statsministeren presentere hvordan regjeringen vil skape flere arbeidsplasser og få en slutt på den økonomiske krisen i Innrike.

4. **Ledelsen i Rikoil:** Ledelsen i oljeselskapet Rikoil har i dag lagt frem en rapport for styret. På pressekonferansen etterpå fikk vi høre konserndirektøren presentere hvordan den negative utviklingen skal snues, og hvordan Rikoil skal begynne å tjene penger igjen.
5. **Innbyggerne i Innrike:** Samtidig er valgkampen i gang her hjemme, og gruppen «Vi som fremdeles vil ha det godt i Innrike» har fått stor støtte på kort tid. I dag har de lagt ut en video på nettet der de presenterer sine satsingsområder.
6. **Klimaforskere:** Men ikke alle mener at økonomisk vekst er vår tids største utfordring. En gruppe klimaforskere har dannet organisasjonen «Klimaklubben», og i dag har de deltatt på en stor klimakonferanse. Her får du høre et utdrag fra innlegget deres.

Utdeling av andre oppgave og forberedelsestid

Del ut arkene merket med «Del 2» til gruppene. Bruk gjerne denne innledningen før gruppene starter sine forberedelser.

Nå skal dere få møte en av de andre gruppene og presentere deres sak. Målet for møtet er at dere skal få motparten til å bli enig med dere.

- Myndighetene i Uteria og ledelsen i Rikoil skal møtes for å forhandle om rettighetene til oljeutvinning i Uteria
- Opposisjonen i Uteria skal møte myndighetene i Innrike for å få dem til å påvirke myndighetene i Uteria
- Klimaforskerne og innbyggerne i Innrike skal diskutere sammenhengen mellom bærekraftig utvikling og økonomisk vekst

Noen av gruppene får utlevert hver sin tekstkilde som de skal bruke som forberedelse / inspirasjon til sin første fremføring. Elevene kan også finne egne kilder på nett underveis, vurder hvor lang tid det tar.

Fremføring av andre oppgave

Midt i klasserommet plasserer du et bord og fire stoler, to på hver side.

Møte 1:	Myndighetene i Uteria <ul style="list-style-type: none">- Visepresidenten- Oljeministeren	Ledelsen i Rikoil <ul style="list-style-type: none">- Ansvarlig for Uteria-kontoret- Internasjonal direktør
Innledning:	Velkommen til dette forhandlingsmøtet. Vi starter med at begge parter får legge frem et forslag til løsning, og så åpner vi for diskusjon.	

Uteria starter med et krav om 70% av inntektene i en tiårs-avtale, mens Rikoil krever 75% i starten. Ingen av partene kan være fornøyde med 50%, så de kommer neppe til å bli enige. Hvis en av partene foreslår 50%, må du skremme dem med at myndighetene mister sine personlige fordeler eller at selskapet mister styrets tillit (kan få sparken). Hvis ledelsen i Rikoil legger seg opp i levekår eller andre «innenrikspolitiske forhold», kan du be myndighetene i Uteria om å forlate møtet og si «Dette finner vi oss ikke i, vi finner heller et annet oljeselskap».

Når situasjonen er fastlåst, kommer du med et kompromissforslag og skaper enighet om den:

Penger under bordet

Dere kommer nok ikke til å bli enige, så jeg legger frem følgende forslag: Dere deler inntektene slik at begge parter får 50% hver. Men dere legger inn noen punkter til i avtalen.

Rikoil får ikke bare en avtale på 10 år, men dere tilbyr 20 års varighet slik at Rikoil får betalt ned investeringene sine i oljeplattformer og annet utstyr. Dette forutsetter selvsagt at regimet i Uteria beholder makten i 20 år, ellers går avtalen i oppløsning. Denne avtalen vil styret i Rikoil være fornøyd med.

Uteria får 40% av inntektene inn i statsbudsjettet til fordeling blant innbyggerne, mens de siste 10% går til sikkerhetsskatt og ulike servicetilbud. Sikkerhetsskatten kan dere bruke til å finansiere opprørspolitiet, under påskudd av å «skape trygge arbeidsforhold for utenlandske selskaper». Servicetilbudene kan være renhold, levering av frukt og andre tjenester til de utenlandske ansatte. Firmaene som leverer dette eies av ulike regjeringsmedlemmer, og varene og tjenestene er kraftig overpriset slik at selskapene går med stort overskudd. Disse inntektene havner i lommene på medlemmer i regjeringen og kan brukes til privat luksus.

Denne avtalen er hemmelig, og ingen av partene får lov til å kommentere den.

Møte 2:	Opposisjonen i Uteria <ul style="list-style-type: none">- Journalisten- Fagforeningslederen	Myndighetene i Innrike <ul style="list-style-type: none">- Næringsministeren- Utviklingsministeren
Innledning:	Opposisjonen i Uteria har fått i stand et møte med to ministre i Innrike. De vil prøve å bedrive lobbyvirksomhet, altså å påvirke beslutninger som myndighetene tar.	

Dette er også et møte der partene neppe kommer til å bli enige. Opposisjonen bør komme med konkrete krav, og kanskje be Innrike om å true med handelsboikott av Uteria. Myndighetene i Innrike vil dekke seg bak diplomatiske uttalelser, være enige i prinsippene - men understreke at de ikke kan gripe inn direkte. Avslutt møtet når det ikke kommer noen vei.

Møte 3:	Klimaforskere i «Klimaklubben» <ul style="list-style-type: none">- To forskere fra organisasjonen	Innbyggere i Innrike <ul style="list-style-type: none">- En fagforeningsrepresentant fra oljebransjen- En lokalpolitiker fra et parti som ønsker økt velstand
Innledning:	Jeg er miljøvernminister i Innrike, og jeg har innkalt til et møte for å finne ut hvordan vi kan lage en politikk som oppfyller både klimaforskeres krav til en kursendring, og innbyggernes krav til velstand. Først vil jeg gi ordet til klimaforskerne.	

I dette møtet er du (læreren) nødt til å spille en mellomrolle som miljøvernminister. Din oppgave er å omforme Klimaklubbens krav til praktisk politikk, og presentere konsekvensene av den for innbyggerne i Innrike. Hvis klimaforskerne sier «vi produserer for mye olje», må du etterpå si at reduksjon i oljeproduksjonen betyr færre arbeidsplasser i oljebransjen og dyrere bensin for biler og fly.

Etter at du har oppsummert Klimaklubbens tiltak og konsekvensene av de tiltakene, gir du ordet til innbyggerne i Innrike slik at de kan få presentere sine argumenter.

Oppsummering så langt og innledning til tredje oppgave.

Del ut arkene merket med «Del 3» og les opp teksten:

Konflikten fortsetter, og mange er uenige i valg som har blitt gjort til nå.

Til myndighetene i Innrike: Det nærmer seg valget, innbyggerne opplever at de ikke har fått det bedre de siste fire årene. Nå må dere benytte siste sjanse til å vise velgerne at regjeringen fortjener deres stemme ved det kommende valget.

Til myndighetene i Uteria: Det er opprør i flere av nabolandene, med demonstrasjoner og voldelige sammenstøt i gatene. Er det en revolusjon på gang? Nå må dere benytte siste sjanse til å sikre dere makten i Uteria, slik at dere kan fortsette å bygge opp deres personlige formuer.

Til ledelsen i Rikoil: Eierne i Rikoil er ikke fornøyd med avtaler som er inngått, inntektene er for lave og noe må gjøres. I tillegg har det kommet kritikk mot å engasjere seg i korruperte og udemokratiske stater som Uteria. Nå må ledelsen benytte siste sjanse til å forsvare valg som er gjort og sikre godt omdømme for selskapet.

Til innbyggerne i Innrike: Arbeidsledigheten stiger, presset på regjeringen øker frem mot valget.

Til opposisjonen i Uteria: Redaktøren og fagforeningslederen er arrestert og fattigdommen øker. Kan dere akseptere den fordelingsmodellen som er nå? Og hva kan dere egentlig gjøre?

Til Klimaklubben: Ny rapport bekrefter at oppvarmingen fortsetter, samtidig som ingen vil ta de upopulære avgjørelsene og kutte i levestandard og økonomisk vekst.

Oppgave 3 til alle gruppene: Dere skal delta på et stort folkemøte om utvikling, klima og menneskerettigheter. Representanter for flere land og organisasjoner skal delta på møtet, og det kan dukke opp ubehagelige spørsmål som dere må være forberedt på å svare på. Se spørsmålslisten på arket, og forbered deres svar så godt som mulig.

Folkemøte / paneldebatt

En fra hver gruppe tar plass i et panel foran i klassen. Det andre arket gruppene fikk utlevert («Dere skal være:») kan brettes og brukes som «bordkort». Dersom flere klasser har hatt rollespillet samtidig, kan dette folkemøtet gjerne gjennomføres med 12 / 18 elever i panelet. Det er anbefalt å ha folkemøtet samme dag som resten av rollespillet, for da blir temperaturen høyest. Ordstyrer kan være læreren, eller en passende elev. Ordstyrer innleder og stiller spørsmål til ulike personer, men andre i panelet eller i publikum kan kaste seg på med kommentarer og spørsmål.

Velkommen til dette folkemøtet. I dag setter vi søkelyset på olje, energi, fattigdom, menneskerettigheter og klima. I Uteria er befolkningen fremdeles fattig selv om landet har blitt rikt. Hvordan kan et land unngå «Oljeforbannelsen»? Kan internasjonale selskaper og myndigheter i demokratiske land gjøre noe for å forhindre brudd på menneskerettigheter i andre land? Og hvordan kan vi egentlig forhindre – eller i hvert fall redusere – konsekvensene av klimaendringene?

1. Første spørsmål går til **myndighetene i Uteria**: Har oljefunnet vært positivt for Uteria?
2. Vi stiller samme spørsmålet til **opposisjonen i Uteria**: Har oljefunnet vært positivt for landet ditt?

- a. Oppfølgingsspørsmål: Det går rykter om at det foregår korrupsjon i Uteria, og at ikke alle inntektene kommer hele befolkningen til gode. Hvordan kan vi forhindre at korrupsjon foregår?
3. Til **ledelsen i Rikoil**: Hvor godt fornøyde er dere med avtalen dere har med myndighetene i Uteria?
 - a. Oppfølgingsspørsmål: Hvor havner pengene dere betaler til myndighetene i Uteria? (Snubletråd: *Husk at Rikoil ikke har lov til å kommentere innholdet i avtalen*)
 - b. Det går rykter om at det har foregått korrupsjon i forbindelse med kontraktsforhandlingene i Uteria, har dere noen kommentar til det?
4. Til **myndighetene i Innrike**: Har dere vurdert å forby selskaper å handle med Uteria, altså boikott? (Snubletråd: *Hvis myndighetene i Innrike kritiserer Uteria, så kan dere i oppsummeringen si at Rikoil mister kontrakten og at Innrike mister mange arbeidsplasser*)
5. Til **innbyggerne i Innrike**: Hvis Innrike hadde innført en handelsboikott overfor Uteria, kunne dette fått konsekvenser som økt arbeidsledighet og dyrere drivstoff i Innrike. Hva synes dere om det?
6. Til **klimaforskerne**: Men midt oppi denne diskusjonen har vi jo også dette med klima. Er det bra for fattige mennesker at vi bruker så mye fossil energi?
7. Til **alle**: Hva bør Rikoil gjøre for å forhindre brudd på menneskerettigheter og korrupsjon i udemokratiske og korrupte regimer som Uteria?
 - a. Oppfølgingsspørsmål: Bør internasjonale selskaper engasjere seg i udemokratiske og korrupte regimer?
8. Til **alle**: Hva kan gjøres for å forbedre situasjonen for innbyggerne i Uteria?
9. Til **alle**: Hva kan vi gjøre for å forhindre ødeleggende klimaendringer?

Oppsummering og tilbakemelding

Læreren oppsummerer og gir tilbakemelding til hver gruppe. Det er din jobb å «dikte videre» på rollespillet og fortelle hvordan dette slutter. Legg inn troverdige og relevante opplysninger om hvordan samfunnet fungerer, og vis at avgjørelser og innrømmelser gruppene har kommet med tidligere får bestemte konsekvenser.

- **Myndighetene i Innrike**: Har de klart å bli gjenvalgt, eller blir de kastet av misfornøyde velgere?
- **Myndighetene i Uteria**: Blir det revolusjon, eller klarer de å fortsette å «melke» statskassen og putte pengene i egen lomme?
- **Ledelsen i Rikoil**: Klarer de å gjenopprette selskapets omdømme, samtidig som de fortsetter å tjene penger?
- **Innbyggerne i Innrike**: Oppnår de bedre velstand, eller må de finne seg i en dårligere levestandard?
- **Opposisjonen i Uteria**: Klarer de å skape en bedre fremtid for sitt lands innbyggere? Blir det revolusjon, en fredelig løsning eller fortsatt urettferdighet?

-
- **Klimaforskerne:** Klarer de å få privatpersoner, bedrifter og myndigheter til å gjøre bærekraftige valg, eller fortsetter utviklingen mot ødeleggende klimaendringer?